

Babos László:

NÉHÁNY GONDOLAT AZ ÖNKÉNTES TERÜLETVÉDELMI TARTALÉKOS RENDSZERRŐL

A rendfokozatok, modulok és a ruházat kérdései, problémái

ÖSSZEFOGLALÓ: A Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program egyik sikertörténete az önkéntes területvédelmi tartalékos rendszer (ÖTTR). A 2017-ben létrehozott rendszer gyorsan fejlődésnek indult. Mint minden új kezdeményezésnek, szervezetnek, az ÖTTR-nek is vannak azonban gyermekbetegségei. A szerző véleménye szerint¹ az állomány alkalmazhatóságát, hangulatát, a hivatásos állománnyal való együttműködésének hatékonyságát nagymértékben növelné a rendfokozatok kérdésének rendezése, új modulok bevezetése a képzésbe, illetve a ruházati ellátás átgondolása.

KULCSSZAVAK: önkéntes területvédelmi tartalékos rendszer, rendfokozatok, kiképzés, modulok, ruházat, állomány, beosztás

Az önkéntes területvédelmi tartalékos rendszer (ÖTTR) 2017-ben jött létre, majd gyors fejlődésnek indult. 2018 októberében megalakult két területvédelmi ezred (a 2. és a 6. ezred), majd elkezdődött a zászlóaljok szervezése, feltöltése.² A rendszer eddigi sikerességét mutatja, hogy a nehézségek (pl. a laktanyák vagy a felszerelés hiánya) ellenére a tartalékosok száma már meghaladja a 11 000 főt.³ Az egyre szélesedő lehetőségek és a különböző feladatok vonzóbbá tették (és teszik) ezt a szolgálati formát. Az ÖTT-s katonák bevonása a kórházak mentésébe, a határellenőrzésbe (Közös Akarat), a Covid-19-vírushelyzet kezelésébe, részvételük a különböző gyakorlatokon (pl. Morning Star, Platinum Wolf 21) színesítik a tartalékos életformát. Együttal bizonyos mértékben tehermentesítik is a hivatásos és szerződéses állományt. Az olyan lehetőségek pedig, mint az Ohioi Nemzeti Gárda 37. lövésdandár-harccsoportjával (Ohio Army National Guard 37th Infantry Brigade Combat Team) az Egyesült Államokban tartott gyakorlat, vagy az MH KFOR Kontingens 25. váltásában

¹ A Fórum rovat a szerzői vélemények, vitacikkek színtere. – A szerk.

² Hegedűs János ezredes: A Magyar Honvédség tartalékerejének aktuális helyzete. Honvédségi Szemle, 2019/3., 58. <https://honvedelem.hu/images/media/5f58be8bdc3ca187821604.pdf> (Letöltés időpontja: 2021. 08. 23.); Csóka Attila alezredes: Az önkéntes területvédelmi tartalékos alegységek ABV-védelmi feladatai. Honvédségi Szemle, 2020/6., 59. <https://kiadvany.magyarhonvedseg.hu/index.php/honvszemle/article/view/166>; DOI: 10.35926/HSZ.2020.6.5 (Letöltés időpontja: 2021. 08. 23.)

³ Hegedűs: i. m. 55. 2019 elején még csak 2600 fő önkéntes területvédelmi tartalékos volt a rendszerben, mára a tartalékosok száma meghaladta a 11 000 főt.; Több mint 11 000 tartalékos áll a haza szolgálatában. 2021. 10. 28. <https://honvedelem.hu/hirek/tobb-mint-11-000-tartalekos-all-a-haza-szolgalataban.html> (Letöltés időpontja: 2021. 10. 30.)

való részvétel pedig kifejezetten vonzóvá tehetik.⁴ Jelenleg úgy tűnik, az önkéntes területi tartalékosok alkalmazásának lehetőségei, a feladatok száma tovább fog nőni.

A területvédelmi ezredekhez bevonult önkéntes területvédelmi tartalékos katonák alapki-képzésük során olyan elméleti és gyakorlati tudást sajátíthatnak el, amely a helyi közösség védelmi képességét növeli, legyen szó honvédelmi vagy katasztrófavédelmi helyzetről. Mint minden új kezdeményezésnek, szervezetnek, az ÖTTR-nek is vannak azonban gyermekbetegségei. A következőkben ezek közül néhány olyan problémára szeretném felhívni a figyelmet, melyek az állomány oldaláról jelentkeznek, s negatív hatásuk miatt hosszú távon megnehezíthetik az ÖTT-szolgálat után érdeklődők bevonását a rendszerbe, vagy akár el is veheti a kedvüket attól, hogy ezt a szolgálati formát válasszák, illetve megnehezíthetik az együttműködést a hivatásos és szerződéses állománnyal. Ezen problémák pedig: a rendfokozatok kérdése, a további modulok, képzések hiánya, illetve a ruházat.

RENDFOKOZATOK

A katonák (hivatásos, szerződéses, ÖTT-s) szempontjából talán a legsúlyosabb probléma a rendfokozatok és beosztások kérdése, amely már most is komoly feszültségeket szül. Egyrészt magán az ÖTTR-en belül, másrészt az ÖTT- és a hivatásos-szerződéses állomány viszonyában. Tapasztalatom szerint a hivatásos, a szerződéses és az ÖTT-s állomány között ez az ellentét legfőbb forrása.

Az ÖTTR-hez frissen, katonai előképzettség nélkül csatlakozók nem látják át a különböző rendfokozatokhoz, beosztásokhoz szükséges követelményeket vagy az előmeneteli rendszert. Úgy tűnik, a beosztások és rendfokozatok elosztásában az egyes zászlóaljok között is jelentős eltérések vannak. A jelenlegi rendszer vagy inkább rendszertelenség pedig felesleges feszültséget gerjeszt az ÖTT-s állományon belül. Az ÖTT-szolgálat után „későn” érdeklődőt eltántoríthatja, hogy ismerőse ugyanolyan vagy alacsonyabb képzettséggel, illetve gyakorlattal magasabb rendfokozatot kapott, mint amit neki felajánlanak.

Az ÖTT-szolgálat során kapott rendfokozatok a hivatásos és a szerződéses állománnyal való együttműködésre is nagyon súlyos negatív hatással vannak. Hiszen azokat a csillagokat, amelyekért egy szerződéses vagy hivatásos katona évekig szolgált és tanult, azt egy minden katonai tudást nélkülöző, frissen érkező ÖTT-s sok esetben szinte a „semmiért” kapja. Az ÖTT-ben adott rendfokozatok „kiosztása” így igen kedvezőtlenül befolyásolja a szerződéses és a hivatásos állomány hangulatát, s hosszú távon, ha nem is döntően, de egyeseknél hozzájárulhat a pálya elhagyásához is.

Tapasztalatom szerint az ÖTT-s tisztek, altisztek egy része sem szakmailag, sem emberileg nem alkalmas a mai követelményeknek megfelelően vezetni, irányítani az alá beosztott állományt. Sajnos ez még azokra is vonatkozik, akik korábban katonai pályán voltak, hiszen tudásuk zömét sokan még egy teljesen más rendszerben, más követelményeknek megfelelően szerezték. Akik pedig nem is katonai pályáról érkeztek, azok, mondhatni, önhibájukon kívül, de nincsenek a szükséges tudás birtokában.

A frissen kinevezett ÖTT-s tisztek, altisztek közül némelyek a szükséges tudás, továbbá a harcászati, területvédelmi ismeretek hiányát arroganciával pótolják vagy leplezik. Vannak, akik emberileg sem alkalmasak arra, hogy másokat vezessenek, hiába van meg hozzá az iskolai

⁴ Faragó Fanny: Területvédelmi erők: a Magyar Honvédség új képessége. 2020. 05. 05. <https://honvedelem.hu/hirek/a-magyar-honvedseg-parancsnokanak-helyettese/teruletvedelmi-erok-a-magyar-honvedseg-uj-kepessege.html> (Letöltés időpontja: 2021. 10. 30.)

végzettségük. Több mint harminc évvel a rendszerváltás után és másfél évtizeddel a sorkatonaság megszűnését követően ezeknél az embereknél az állomány vezetése, képzése még mindig kimerül az alaki foglalkozások, sorakozók, esetleg hosszú és értelmetlen beszédek tartásában, ami esetenként az állomány „szívátásával”, pl. zsebek bevarratásával, jobb esetben fekvőtámaszok nyomtatásával stb. párosul. A „parancsnokok, kiképzők” ilyen viselkedése egyértelműen aláássa az önkéntesek morálját. Ez pedig eltántoríthatja őket a további feladatok vállalásától is, rosszabb esetben a rendszer elhagyásához is vezethet.

Ezért országosan szigorúan egységesíteni kellene az ÖTT-szolgálatot vállalók katonai előmenetelét, kezdve a belépéskor elnyerhető beosztásokkal és rendfokozatokkal. A további előmenetelt pedig szintén szigorú katonai szakmai vizsgákhoz kellene kötni (ennek alapjai elméletileg most is megvannak). Célszerű lenne, hogy minden ÖTT-szolgálatra jelentkező legénységi állományúként kezdjen (a javadalmazást ebben az esetben meg kellene emelni a jelenlegi szakaszvezetői javadalmazásra), s csak bizonyos idő elteltével lehessen előléptetni, ha az egyén a tényleges feladatvégzés során bizonyított és a szükséges tanfolyamokat elvégezte.⁵

Az ÖTT-s tisztek, altisztek tevékenységét a finn szisztémához hasonlóan monitorozni kellene, egyrészt, hogy az adott beosztásra alkalmatlanokat kiszűrje a rendszer, másrészt, hogy a többiek visszacsatolást kapjanak, hogy jól végzik-e a munkájukat, illetve mely területen kell még fejlődniük.

Szükséges lenne továbbá, hogy az előmeneteli rendszer, illetve az egyes rendfokozatokhoz szükséges követelmények nyilvánosan is elérhetőek legyenek. Sőt ezt a civilek és a hivatásos-szerződéses állomány körében is tudatosítani kellene.

TOVÁBBI MODULOK HIÁNYA

A modulok időtartama, tartalma nyilván nem elegendő ahhoz, hogy „profi katonákat” képezzenek. Az ÖTT-sek képzésére rendelkezésre álló idő szűkössége miatt a 12 modulon csiszolni lehet, de lényegi változtatás nem lehetséges.⁶

Ugyanakkor mégis szükséges volna, hogy az ÖTT-szolgálatot vállalók képzési színvonalra emelkedjen. A különböző feladatokba bevont állománynál ez részben meg is valósul célirányos felkészítésekkel (lásd pl. Ohiói Nemzeti Gárda, KFOR).⁷ Azok azonban, akik nem tudnak, vagy nem akarnak részt venni ilyen feladatokban, megrekednek a fejlődésben, és ezáltal csak szükséghelyzetben alkalmazhatók. Kezdeti lelkesedésük csökkenhet, hiszen nem látnak lehetőséget katonai ismereteik további fejlesztésére. Korábbi aktivitásukat passzivitás válthatja fel. Ezért szükséges lenne kidolgozni az alapmodulok elvégzését követő képzési rendszert is, melyben egyrészt a már megszerzett harcászati ismereteket gyakorolnák, másrészt újakat tanulnának.

Mivel a hazánkhoz hasonló földrajzi adottságokkal rendelkező országok esetében korunk háborúi a városokért és a hozzájuk vezető útvonalak birtoklásáért folytak, folynak (Vukovár, Groznoj, Bagdad, Bint-Dzsbeil, Chinvali, Aleppó, Fallúdza, és a sort még lehetne folytatni),

⁵ Ezt a célt szolgálják a tartalékos rendszer egységesítésére vonatkozó, jelenleg kialakítás alatt álló elgondolások.

⁶ Csóka: i. m. 60–61.

⁷ MH Tartalékképző és Támogató Parancsnokság: Egy lépésre Amerikától. 2021. 04. 18. <https://honvedelem.hu/hirek/egy-lepesre-amerikatol.html> (Letöltés időpontja: 2021. 10. 30.); Molnár Dénes: Együtt, egy kötetekben – új szakaszban a KFOR tartalékos felkészítés. 2021. 05. 06. <https://honvedelem.hu/hirek/egyutt-egy-koteleskben-uj-szakaszban-a-kfor-tartalekos-felkeszites.html> (Letöltés időpontja: 2021. 10. 30.)

illetve az ÖTT-szolgálat esetében eleve területvédelmi alegységekről van szó, ezért a pluszmodulokban súlyozottan kellene oktatni a védelmi harcot és a városi hadviselést (helység-harcot, épületharcászatot) is, hiszen ezen a téren lehetne igazán kihasználni helyismeretüket. A változó biztonsági környezet szintén ezt az irányt erősíti.⁸

Lehetőséget kellene biztosítani, egyes konkrét feladatokra való felkészítés részeként, speciális modulok tartására, például mesterlövész, páncélelhárító, műszaki vagy egyéb modulok kidolgozásával. Ezek a képzések érdekességüknél, újdonságuknál fogva valószínűleg fenntartanak az állomány egy részének érdeklődését, illetve a civilekre is vonzóan hatnának. Szükséghelyzetben pedig sokkal több képzett, vagy legalább részben képzett katona állna az ország rendelkezésére.

RUHÁZAT

Eddig az ÖTT-állomány felszerelése alapesetben a brit gyakorlóruházattal történt. A különböző feladatokban (pl. kórházi szolgálat, Közös Akarat stb.) való részvétel alkalmával azonban a 15M gyakorlóruházatot kell viselni. A katonai okok mellett talán a Magyar Honvédség megbecsülésének is betudható, hogy ezeken a feladatokon az új ruházatban kell részt venni. A feladat végeztével azonban az előírásnak megfelelően a 15M ruházatot leveszik a tartalékosról. Anyagi okok miatt érhető, hogy az összes tartalékost nem látják el az új felszereléssel, azonban a felszerelés visszavétele már kevésbé érhető.

Amellett, hogy visszaszerezéseket kelt a ruházat levétele, külön terhet is jelent mind a tartalékos, mind a logisztika számára, hiszen új feladat vállalása esetén újra fel kell venni, majd leadni az öltözetet. Ezáltal csökken a tartalékosok tényleges alkalmazására használható idő. Ez pedig felesleges pénzébe kerül az adófizetőknek, illetve a honvédségnek. Nem szabadna figyelmen kívül hagyni azt a ténytet sem, hogy arra a holmira, amit csak ideiglenesen kapunk, a legtöbben nem úgy vigyáznak mintha a sajátjuk lenne. Ez pedig az eszközök és a ruházat gyors elhasználódásához vezet. A ruházat tisztítása szintén pénz és idő. Ezeknél is nagyobb probléma, hogy a területvédelmi zászlóaljakra és a ruházati ellátórendszerre is óriási terhet ró az állomány ismételt fel- és leszerelése, ami a hivatásos és a szerződéses állományt vonja el egyéb feladataiktól.

ÖSSZEGRZÉS

Az önkéntes területi tartalékos állomány alkalmazhatóságát, hangulatát, a hivatásos állománnyal való együttműködésének hatékonyságát nagymértékben növelné a rendfokozatok kérdésének rendezése. Jelenleg kidolgozás alatt állnak a tartalékos rendszer egységesítésére vonatkozó bemeneti és kimeneteli követelmények a tartalékos állomány altiszti és tisztii rendfokozatba helyezéséhez. Az elképzelések között szerepel az is, hogy ezek a követelmények visszamenőlegesen is érvényesek legyenek, határidővel megszabott képzési kötelezettséggel, hasonlóan a civil életből felvett szerződéses és hivatásos altisztek és tisztiek esetéhez. Ez a tartalékos állománytól fokozott áldozatvállalást követelne meg az adott képzés időszakára, ami eltér az eddig megszokott modulrendszerétől. Ugyanakkor az új szisztéma mind tudás, mind képesség szempontjából jelentősen csökkentené a különbséget a hivatásos

⁸ Ezeket a célokat is szolgálja a kidolgozás alatt álló „Szittya” elgondolás, amelynek a lényege az egységes szervezeti felépítésen alapuló és a lehetőségek függvényében fokozatosan növelhető harcértékkel bíró kötelékek létrehozása területi alapon is.

és a tartalékos állomány között, továbbá kiszűrné azokat, akik valamilyen oknál fogva alkalmatlanok a kapott beosztásra. A tartalékos altiszti, tisztii állomány esetében bevezetett szigorú bemeneti követelményrendszer alkalmazásával valószínűleg csökkenne a feszültség a különböző szolgálati formák tagjai között is.

A modulrendszer továbbfejlesztésének irányába hat a kiképzési rendszer átalakításának azon koncepciója is, amely lehetőséget biztosítana a tartalékos állomány szakkiképzésére és továbbképzésére is, ami viszont az egyelőre korlátozott kiképzési kapacitások (kiképzéstechnikai eszközök, szakirányú kiképzési infrastruktúra és kiképzők stb.) miatt csak összevontan valósítható meg. Ez jelenleg megkövetelné az egyes szaktanfolyamok idejére a kiképzés helyére történő átvezénylést. Ugyanakkor az otthontól való távollét a tartalékos állomány további leterhelését, áldozatvállalását is jelenti. A kezdeti nehézségek után azonban a szakkiképzés bevezetésével tovább színesedne a tartalékos szolgálati forma, ami vonzóan hathat az állomány jelenlegi és leendő tagjaira is.

Ezek a feladatok mind komoly tervezést és szervezést igényelnek a parancsnokságtól, jogszabályváltozásoktól kezdve a pénzügyi, anyagi és személyi feltételek megteremtéséig. Az önkéntes területi tartalékos szolgálati forma utáni érdeklődést, a rendszer hatékonyságát és eddigi sikereit a szükséges változások bevezetésével azonban tovább lehetne fokozni.

*Köszönöm dr. Lippai Péter dandártábornok úrnak
a cikk elkészítéséhez nyújtott segítségét.*

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Csóka Attila alezredes: *Az önkéntes területvédelmi tartalékos alegységek ABV-védelmi feladatai.* Honvédségi Szemle, 2020/6., 58–66. <https://kiadvany.magyarhonvedseg.hu/index.php/honvszemle/article/view/166>; DOI: 10.35926/HSZ.2020.6.5
- Faragó Fanny: *Területvédelmi erők: a Magyar Honvédség új képessége.* 2020. 03. 05. <https://honvedelem.hu/hirek/a-magyar-honvedseg-parancsnokanak-helyettese/teruletvedelmi-erok-a-magyar-honvedseg-uj-kepessége.html>
- Hegedűs János ezredes: *A Magyar Honvédség tartalékerejének aktuális helyzete.* Honvédségi Szemle, 2019/3., 46–61. <https://honvedelem.hu/images/media/5f58be8bdc3ca187821604.pdf>
- MH Tartalékképző és Támogató Parancsnokság: *Egy lépésre Amerikától.* 2021. 04. 18. <https://honvedelem.hu/hirek/egy-lepesre-amerikatol.html>
- Molnár Dénes: *Együtt, egy kötelékben – új szakaszban a KFOR tartalékos felkészítés.* 2021. 05. 06. <https://honvedelem.hu/hirek/egyutt-egy-kotelekben-uj-szakaszban-a-kfor-tartalekos-felkeszites.html>
- Több mint 11 000 tartalékos áll a haza szolgálatában. 2021. október 28. <https://honvedelem.hu/hirek/tobb-mint-11-000-tartalekos-all-a-haza-szolgalataban.html>